

**ПРОТОКОЛ**  
**ОТ ТРИДЕСЕТ И ВТОРОТО ЗАСЕДАНИЕ НА РЕГИОНАЛНИЯ СЪВЕТ ЗА РАЗВИТИЕ**  
**(РСР) НА СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН (СЦР) И РЕГИОНАЛНИЯ**  
**КООРДИНАЦИОНЕН КОМИТЕТ (РКК) КЪМ НЕГО**

7-ми декември 2016 г., гр. Русе,  
Зала № 1 на Областна администрация на област Русе, пл. „Свобода” № 6

Днес, 07.12.2016 г. от 11.30 ч. в Зала № 1 на Областна администрация на област Русе, се проведе тридесет и второто заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район, съвместно с Регионалния координационен комитет към него.

Заседанието беше открито от Председателя на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и областен управител на област Русе доц. д-р Стефко Бурджиев.

На заседанието присъстваха членове на РСР на СЦР по чл. 44, ал. 1 и ал. 2 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР) и техни упълномощени представители по чл. 44, ал. 4 от ППЗРР, както следва:

№	Име и длъжност	Организация
1.	<b>Деница Николова</b> Заместник-министър, представявана от <b>Юзлям Камберова</b> Началник на отдел „СПКРР в СЦР – Русе“, ГД „СПРРАТУ“ Секретар на РСР на СЦР	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
2.	<b>Атанаска Николова</b> Заместник-министър, представявана от <b>Светлана Иванова</b> Директор на Дирекция „Контрол на околната среда“, РИОСВ - Русе	Министерство на околната среда и водите (МОСВ)
3.	<b>доц. Георги Костов</b> Заместник-министър, представяван от <b>инж. Борислав Димов</b> Заместник-директор на „Северноцентрално държавно предприятие“ – Габрово	Министерство на земеделието и храните (МЗХ)
4.	<b>Даниела Везиева</b> Заместник-министър, представявана от <b>Стефан Узунов</b> Консултант, Дирекция „Икономически политики за насърчаване“	Министерство на икономиката (МИ)
5.	<b>Жечо Станков</b> Заместник-министър, представяван от <b>Мима Ненкова</b>	Министерство на енергетиката (МЕ)

	Държавен експерт, Дирекция „Енергийни проекти и международно сътрудничество“	
6.	<b>Деница Сачева</b> Заместник-министър, представявана от <b>Анета Станулова</b> Главен експерт, Дирекция „Стратегическо планиране и демографска политика“	Министерство на труда и социалната политика (МТСП)
7.	<b>Цвятко Георгиев</b> Заместник-министър, представяван от <b>старши комисар Теодор Атанасов</b> Директор на ОДМВР – Русе	Министерство на вътрешните работи (МВР)
8.	<b>Диян Стаматов</b> Заместник-министър, представяван от <b>Наталия Тодорова</b> Старши експерт, Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“	Министерство на образованието и науката (МОН)
9.	<b>проф. д. ик. н. Пенчо Пенчев</b> Областен управител представяван от <b>Камен Алексиев</b> Заместник-областен управител	Областна администрация – област Велико Търново
10.	<b>Николай Сираков</b> Областен управител, представяван от <b>Иглика Иванова - Събева</b> Заместник-областен управител	Областна администрация – област Габрово
11.	<b>Манол Кившанов</b> Областен управител	Областна администрация – област Разград
12.	<b>доц. д-р Стефко Бурджиев</b> Областен управител, Председател на РСР на СЦР	Областна администрация – област Русе
13.	<b>Стоян Бонев</b> Областен управител, представяван от <b>Младен Минчев</b> Заместник-областен управител	Областна администрация – област Силистра
14.	<b>инж. Даниел Панов</b> Кмет, представяван от <b>Росица Димитрова</b> Директор на Дирекция „Социални дейности и здравеопазване“	Община Велико Търново, Област Велико Търново
15.	<b>Генчо Генчев</b> Кмет, представяван от <b>инж. Пламен Петков</b> Заместник-кмет „Благоустройство и	Община Свищов, Област Велико Търново

	инвестиционна политика“	
16.	<b>инж. Пламен Чернев</b> Кмет	Община Сухиндол, Област Велико Търново
17.	<b>Таня Христова</b> Кмет, представявана от <b>Полина Тихова</b> Секретар на Община	Община Габрово, Област Габрово
18.	<b>Д-р Иван Иванов</b> Кмет, представяван от <b>Здравка Лалева</b> Председател на Общински съвет	Община Севлиево, Област Габрово
19.	<b>Бейсим Руфад</b> Кмет, представяван от <b>Николай Николов</b> Заместник-кмет	Община Исперих, Област Разград
20.	<b>Димитър Славов</b> Кмет	Община Бяла, Област Русе
21.	<b>Божидар Борисов</b> Кмет	Община Две могили, Област Русе
22.	<b>Пламен Стоилов</b> Кмет, представяван от <b>Лидия Лечева – Господинова</b> Главен експерт, Дирекция „Европейско развитие“	Община Русе, Област Русе
23.	<b>д-р Димитър Стефанов</b> Кмет	Община Тутракан, Област Силистра
24.	<b>Валери Андреев</b> Председател на Русенска търговско-индустриална камара, представяван от <b>Милен Добрев</b> Изпълнителен директор на Русенска търговско-индустриална камара	Българска търговско-промишлена палата (БТПП)
25.	<b>Веселин Илиев</b> Главен директор „Международно икономическо сътрудничество“, представяван от <b>проф. д-р Красимир Ениманев</b> Председател на Русенска стопанска камара	Българска стопанска камара (БСК)
26.	<b>д-р Иван Кокалов</b> Вицепрезидент, представяван от <b>Боянка Димитрова</b> Председател на РС на КНСБ – Русе	Конфедерация на независимите синдикати в България (КНСБ)
27.	<b>Кирил Черкезов</b> Председател на СРС на КТ „Подкрепа” – Русе	Конфедерация на труда „Подкрепа“ (КТ „Подкрепа“)

Посочените заместници са изрично писмено упълномощени да участват в конкретното заседание с право на глас.

Членове на РКК към РСР на СЦР по чл. 19, ал. 3 от Закона за регионалното развитие (ЗРР):

№	Име и длъжност	Организация
1.	<b>проф. д. ик. н. Пенчо Пенчев</b> Областен управител представяван от <b>Камен Алексиев</b> Заместник-областен управител	Областна администрация – област Велико Търново
2.	<b>Николай Сираков</b> Областен управител, представяван от <b>Иглика Иванова - Събева</b> Заместник-областен управител	Областна администрация – област Габрово
3.	<b>Манол Кившанов</b> Областен управител	Областна администрация – област Разград
4.	<b>доц. д-р Стефко Бурджиев</b> Областен управител, Председател на РСР на СЦР	Областна администрация – област Русе
5.	<b>Стоян Бонев</b> Областен управител, представяван от <b>Младен Минчев</b> Заместник-областен управител	Областна администрация – област Силистра
6.	<b>Генчо Генчев</b> Кмет, представяван от <b>инж. Пламен Петков</b> Заместник-кмет „Благоустройство и инвестиционна политика“	Община Свищов, Област Велико Търново
7.	<b>Таня Христова</b> Кмет, представявана от <b>Полина Тихова</b> Секретар на Община	Община Габрово, Област Габрово
8.	<b>Пламен Стоилов</b> Кмет, представяван от <b>Лидия Лечева – Господинова</b> Главен експерт, Дирекция „Европейско развитие“	Община Русе, Област Русе
9.	<b>Тамара Кулева</b> Представител на Главна дирекция „Градско и регионално развитие“ – управляващ орган на ОП „Региони в растеж“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
10.	<b>Цветан Балевски</b> Представител на Главна дирекция „Европейски фондове и международни	Министерство на труда и социалната политика (МТСП)

	програми и проекти“ - управляващ орган на ОП „Развитие на човешките ресурси“	
11.	<b>Наталия Тодорова</b> Представител на Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ - управляващ орган на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“	Министерство на образованието и науката (МОН)
12.	<b>Снежана Пънова</b> Представител на Главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност” - управляващ орган на ОП „Иновации и конкурентоспособност“ и ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“	Министерство на икономиката (МИ)
13.	<b>Диана Аврамова</b> Представител на ОИЦ - Русе, Централно координационно звено	Администрация на Министерски съвет

Посочените заместници са изрично писмено упълномощени да участват в конкретното заседание с право на глас.

На заседанието на съвета присъстваха и служители от секретариата на Регионалния съвет за развитие и от областните администрации в Северен централен район без право на глас, съгласно чл. 54, ал. 4 от ППЗРР:

№	Име и длъжност	Организация
1.	<b>Юзлям Камберова</b> Секретар на РСР на СЦР, Началник на отдел „СПКРР в СЦР – Русе“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
2.	<b>Ангелина Маркова</b> Главен експерт в отдел „СПКРР в СЦР - Русе”	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
3.	<b>Биляна Караиванова</b> Младши експерт в отдел „СПКРР в СЦР - Русе”	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
4.	<b>Мария Хубанова</b> Главен експерт в дирекция „АКРРДС”	Областна администрация – област Габрово
5.	<b>Диляна Кирова</b> Главен експерт в дирекция „АКРРДС”	Областна администрация – област Русе
6.	<b>Елица Петкова</b> Главен експерт в дирекция „АКРРДС”	Областна администрация – област Русе
7.	<b>Десислава Пенчева</b> Старши експерт в дирекция „АКРРДС”	Областна администрация – област Русе
8.	<b>Надежда Шанова</b> Старши експерт в дирекция „АКРРДС”	Областна администрация – област Русе
9.	<b>Лилия Георгиева</b> Технически сътрудник	Областна администрация – област Русе
10.	<b>Радостина Иванова</b> експерт	Областна администрация – област Разград

В заседанието на РСР и РКК на СЦР участваха с право на съвещателен глас представители на юридически лица, имащи отношение към регионалното развитие (чл. 46, ал. 1 от ППЗРР):

№	Име и длъжност	Организация
1.	<b>доц. д-р Иван Марчевски</b> Ректор	Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
2.	<b>проф. д-р инж. Пламен Кангалов</b> Заместник-ректор по учебната работа	Русенски университет „Ангел Кънчев“ – Русе

Други присъстващи:

№	Име и длъжност	Организация
1.	<b>Станислав Станчев</b> Заместник-областен управител	Областна администрация – област Русе
2.	<b>Галина Ханджиева</b> Директор на Териториално статистическо бюро – Север	Национален статистически институт (НСИ)
3.	<b>Диана Самхарадзе</b> Експерт, Териториално статистическо бюро – Север	Национален статистически институт (НСИ)
4.	<b>Айлин Юсеинова</b> Директор на дирекция „РРУЕПУТС“	Община Две могили, Област Русе
5.	<b>Марина Петкова</b> Старши експерт, „ГД „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство““	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
6.	<b>Натали Лазарова</b> Младши експерт, ГД „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“	Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ)
7.	<b>Ивелина Йорданова</b> Русенска стопанска камара	Българска стопанска камара (БСК)
8.	<b>Стела Дионисиева</b> Русенска търговско-индустриална камара	Българска търговско-промишлена палата (БТПП)
9.	<b>Татяна Савова</b>	ТВ Делта - Русе
10.	<b>Петър Петров</b>	ТВ Делта - Русе

**По първа точка от дневния ред:**

Доц. д-р Стефко Бурджиев, в качеството си на Председател на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район приветства членовете на Съвета с „добре дошли“ в Русе на съвместното заседание на РСР и РКК на СЦР.

Той посочи основанието за свикване на заседанието - чл. 52, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие (ППЗРР).

Доц. Бурджиев благодари на всички присъстващи членове на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и им пожела ползотворна работа.

На заседанието беше отчетен необходимият кворум, изискуем съгласно разпоредбите на Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие. Всички, заместващи титулярите са редовно упълномощени за гласуване при вземане на решение на заседанието.

• Преди пристъпване към гласуване на проекта на дневен ред, Председателят на РСР на СЦР информира участниците, че на заседанието присъстват и представители на академичните среди – висши училища на територията на Северен централен район.

Доц. д-р Стефко Бурджиев представи проекта на дневен ред. Той напомни, че съгласно чл. 53, ал. 5 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, всеки член на Съвета в момента може да прави предложение за включване на нови точки в дневния ред.

Бяха направени следните предложения:

**Проф. д-р инж. Пламен Кангалов** – заместник-ректор по учебната работа в РУ „Ангел Кънчев“, предложи т. 5 от дневния ред - Обсъждане на промени в нормативната уредба, регулираща висшето образование в Република България да отпадне, поради приемане на Закона за висшето образование на първо четене от Народното събрание. Този процес е в напреднала фаза и след окончателното му приемане представителите на висшите училища ще дадат своите подробни бележки и коментари.

**Доц. д-р Иван Марчевски** – ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов, допълни, че предложението за отпадане на т. 5 от дневния ред е предварително съгласувано с всички представители на висшите училища, поканени да участват в заседанието на РСР на СЦР и към настоящия момент не е целесъобразно да се изказват мнения по Закона за висшето образование.

**Доц. д-р Стефко Бурджиев** също подкрепи направеното от проф. Кангалов предложение.

Не постъпиха други предложения и беше гласуван следният дневен ред с направените промени:

#### Дневен ред:

1. **Откриване на заседанието. Приемане на дневен ред.**
2. **Избор на заместник-председател на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район с мандат от 01.07.2016 г. до 31.12.2016 г.**
3. **Представяне на резултатите от Последващата оценка за изпълнението на Националната стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2005-2015 г.**
4. **Актуално демографско състояние на населението в Северен централен район. Обсъждане на възможности за формиране на работен екип за анализ на демографските проблеми на територията на района и мерки за преодоляване на негативните тенденции.**
5. **Обсъждане на проблеми, свързани с добива на дървесина и транспорта ѝ на територията на Северен централен район и мерки за преодоляването им.**
6. **Информация относно стартирането на четвъртата процедура за присъждане на европейския Етикет за иновации и добро управление на местно ниво.**
7. **Представяне на актуална информация за напредъка по изпълнението на операциите по оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз на територията на Северен централен район.**
8. **Предложение за решение на РСР на СЦР за осигуряване публичност на приетите решения, съгласно чл. 55, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие.**
9. **Други.**  
**Закриване на съвместното заседание.**

#### По втора точка от дневния ред:

• Преди пристъпване към избора, Председателят на РСР на СЦР припомни правилата за избиране на заместник-председател на Регионалния съвет за развитие.

Според разпоредбите на чл. 45, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, при изпълнение на своите функции председателят на Регионалния съвет за развитие

(РСР) се подпомага от заместник-председател, който е представител на общините от областта, чийто областен управител председателства РСР.

На ротационен принцип, за периода от 1 януари 2017 г. до 30 юни 2017 г., председателството на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район се поема от областния управител на област Разград.

Думата беше дадена на членовете на РСР на СЦР за предложения за избор на заместник-председател за периода от 1 януари 2017 г. до 30 юни 2017 г.

**Г-н Манол Кившанов** – областен управител на област Разград, предложи за заместник-председател на РСР на СЦР кандидатурата на д-р Валентин Василев, кмет на община Разград и представител на общините от област Разград.

Не постъпиха други предложения и се премина към гласуване.

Председателят на РСР на СЦР направи следното **предложение за решение** по тази точка от дневния ред:

### Решение № 1:

**За заместник - председател на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район е избран д-р Валентин Василев - кмет на община Разград с мандат от 1 януари 2017 г. до 30 юни 2017 г.**

- „за” - 27 гласа;
- „против” - 0 гласа;
- „въздържал се” - 0 гласа.

### По трета точка от дневния ред:

● По тази точка от дневния ред, Председателят на РСР на СЦР предостави думата на **г-жа Юзлям Камберова** - Секретар на Регионалния съвет за развитие, за представяне на резултатите от Последващата оценка на Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) на Република България за периода 2005-2015 г.

Най-напред г-жа Камберова поясни, че съгласно Закона за регионалното развитие Последващата оценка е възложена от Министъра на регионалното развитие и благоустройството. Изпълнител на обществената поръчка е „Географика“ ООД със срок на договора - 30 ноември 2016 г. В тази връзка, препоръките и предложенията, направени от членовете на РСР на СЦР ще бъдат предоставени на „Географика“ ООД за отразяването им по целесъобразност в документа.

Последващата оценка за изпълнението на НСРР 2005-2015 г. е изготвена съгласно разпоредбите на чл. 34, ал. 1 и чл. 36 от Закона за регионалното развитие (ЗРР) и включва:

- оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
- оценка на общото въздействие;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

За оценка на степента на постигане на целите и приоритетите за регионално развитие през периода 2005-2015 г. са използвани основни количествени индикатори, проследяващи изпълнението на главната цел и стратегическите цели на НСРР:

- Достигане на относителен дял на БВП на глава от населението от средното ниво за регионите в ЕС-27;
- Достигане на равнище на заетост на населението в трудоспособна възраст;
- Брой население, което е бенефициент по рехабилитирани и реконструирани пътища II и III клас;
- Брой километри рехабилитирани и реконструирани пътища II и III клас;



- До 20% от населението с подобро транспортно обслужване с достъп до изградени автомагистрали и пътища I клас.

Направена е цялостна оценка за изпълнение на всеки един от приоритетите на НСРР, която се базира на оценките по отделните специфични цели. Посочено е въздействието от реализацията на специфичните цели, както и основните финансови ресурси за реализация на съответния приоритет.

Последващата оценка включва и оценка на степента на постигане на глобалните екологични цели и проблемите, свързани с адаптирането на районите към изменението на климата в процеса на изпълнение на НСРР 2005-2015 г. Същата е направена на база на следните екологични индикатори: относителен дял на антропогенно натоварените територии (инфраструктура, селища, промишлени обекти); съотношение между горските, земеделските и урбанизираните територии; емисии на парникови газове (приравнени към CO<sub>2</sub> еквивалент) на жител от населението; разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение; разходи за дълготрайни материални активи с екологично предназначение на човек от населението; дял от територията на териториалната единица с висок риск от ерозия; степен на постигане на националните цели за използване на възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност.

По отношение на оценката на устойчивостта на постигнатите резултати, представената информация е свързана с устойчивостта на технологичната модернизация на предприятия и бизнес развитието; университети; туризъм; транспортна инфраструктура; екологична инфраструктура; енергийна инфраструктура; професионално обучение и образование; здравна, социална и културна инфраструктура; административен капацитет; трансгранично, междурегионално и транснационално сътрудничество.

По отношение на оценката на общото въздействие от изпълнението на НСРР 2005-2015 г. е представена информация на база ключови статистически данни: население; заетост; безработица; БВП на човек от населението; преки чуждестранни инвестиции; разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) от БВП; показатели за развитието на туризма; структура на образованието; здравеопазване; социални услуги; дължина на пътищата от републиканската пътна мрежа и др.

Оценка на ефективността и ефикасността на използваните финансови инструменти, вкл. от ЕС и на усвоените ресурси за изпълнение на целите и приоритетите на НСРР 2005-2015 г.

Използвани са различни финансови източници - предприсъединителни програми, структурни и кохезионни фондове, национално финансиране, частни инвестиции и др. Водеща позиция заема ЮЗР, който се откроява със сериозна преднина пред останалите райони на страната по оползотворяване на средства от оперативните програми. На следващо място, но с около 3 млрд. по-малко инвестиции е ЮЦР, следван от ЮИР, СЦР, СИР и СЗР. Като ефект от оползотворените средства от европейските фондове се наблюдава развитие на районите в сравнение с 2005 г., въпреки че значимите социално-икономически различия между тях все още не са преодолени.

Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие

Обобщената оценка за степента на изпълнение на целите и приоритетите на НСРР е висока, като се базира на степента на изпълнение на отделните приоритети. Тази оценка потвърждава удачното формулиране и добро приоритизиране на приоритетите.

Основни изводи:

- Започналата през 2009 г. негативна тенденция в макроикономическата ситуация в страната променя своя намаляващ тренд през 2014 г., когато ключовите показатели за всички райони бележат увеличение;
- По отношение на достигането на относителния дял на БВП на глава от населението, ЮЗР е единственият район в България достигнал целевата стойност от средното ниво за регионите в ЕС 28 – 75%. Останалите райони изостават по този показател, като СЗР е с

най-ниския отчетен БВП на човек от населението – 30 % от средния за EU-28 (при целева стойност 45%);

- Като цяло въздействието от изпълнението на НСРР 2005-2015 в сферата на изследванията, технологичното развитие и иновациите е благоприятно. Разходите за НИРД, както и заетите в тази сфера постоянно се увеличават;
- В периода 2005-2015 г. се наблюдават положителни тенденции при увеличение на работната сила и заетостта във всички райони от ниво 2, както и в посока намаление на безработицата. Влиянието на икономическата и финансова кризата е преодоляно, стойностите са възстановени и се движат в положителна посока;
- За постигане на националната цел в нивото на заетост (76% заетост сред населението на възраст 20-64 г. до 2020 г. в изпълнение на Стратегия „Европа 2020“) е необходимо да се прилагат разнообразни форми за насърчаване на гъвкава заетост на работната сила, насърчаване на териториалната мобилност, прилагане на стимулиращи форми за работа на непълнен работен ден, продължаващо образование и повишаване на квалификацията на работното място и др.;
- В демографски план застаряването на населението е необратим процес. Това налага прилагането на интегрирана политика за пълноценно използване на наличните човешки ресурси и целенасочено инвестиране в развитие и повишаване на качеството на човешкия капитал;
- Регионалните различия по отношение коефициента на икономическа активност и заетост изискват провеждане на целенасочена регионална политика за откриване на нови работни места и създаване на заетост главно в Северозападен, Северен централен, Югоизточен и Южен централен райони, в които икономическата активност е под средната за страната;
- През изминалия период са изпълнени редица проекти за реконструкция и модернизация на образователната инфраструктура, укрепване на връзките между институциите за образование и обучение, приложени са мерки за осигуряване на равни възможности за хората в неравностойно положение и достъп до качествено образование в подходяща образователна среда. Наблюдава се положителна тенденция при показателите в сферата на образованието;
- В сектора здравеопазване се повишава броят на лечебните заведения за болнична и извънболнична помощ, както и осигуреността на населението с лекари и лекари по дентална медицина. С най-добра осигуреност от здравни услуги е Югозападният район от ниво 2. Като основен проблем пред сектора се явява затрудненият достъп на населението до здравни услуги в малките населени места. Отчита се и необходимост от дейности за подобряване на базата и модернизация на оборудването в здравните заведения;
- Изпълнените проекти в сферата на културата са довели до повишаване на атрактивността и посещаемостта на културните обекти;
- Голям напредък се наблюдава и в сферата на социалните услуги. Във всички региони се разширява мрежата от социални услуги в общността и намалява броят и капацитетът на специализираните институции;
- През периода има значителен напредък относно поставените цели „20/20/20“ на стратегия „Европа 2020“ по отношение на климата и енергията;
- Развитие на пътната инфраструктура - автомагистрала и пътища I клас за периода 2005-2015 е значителна;
- Сектор туризъм се развива стабилно през последните 10 години в страната. Във всички райони се наблюдава нарастване на реализираните нощувки в местата за настаняване и съответно на приходите от тях;
- При направения преглед на организацията и координацията на компетентните органи за провеждане на държавната политика за регионално развитие, се наблюдава добра

координация в работата на административните структури, както в процеса на разработване на стратегически документи за развитие, така и в процеса на наблюдение и оценка на тяхното изпълнение;

- Основните проблеми в процеса на наблюдение и оценка на НСРР са липсата на статистическа информация на регионално ниво за очертаване тенденциите в изменението на някои индикатори, които определят напредъка по изпълнение на приоритетите;
- През новия период на планиране политиките отразяват по-висока осведоменост относно изменението на климата и финансираните оперативни програми отчитат действията в областта на енергийната ефективност, устойчивата мобилност и подкрепата за дружествата по по-пряк и интегриран начин, което потвърждава, че при новото поколение програми в рамките на структурните фондове се отделя по-централно място за мерки, които са недвусмислено свързани с изменението на климата.

По-важни препоръки:

- Основна препоръка е да се акцентира върху развитието на Интегрираните териториални инвестиции (ИТИ), които са нов и гъвкав инструмент за осъществяване на регионална политика в рамките на ЕС чрез интегрирани интервенции в рамките на предварително дефинирани територии;
- Осигуряване на финансиране на инвестиционни програми в подкрепа на развитието на районите за целенасочена подкрепа, пограничните, планинските и полупланинските слабо развити райони за преодоляване на икономическата изостаналост, привличане на инвестиции и повишаване на заетостта;
- Активно прилагане на модел за реализиране на интегриран териториален подход чрез инструмента Водено от общностите местно развитие в селските райони;
- Регионалните и областните схеми са основните документи за пространствено планиране и изследване на динамично развиващите се социално-икономически процеси в пространството и устройството на територията;
- Привличането на частни инвестиции трябва да е водещ приоритет за местната власт;
- Местните стратегии за привличане на инвестиции следва да поставят акцент върху обучението и образованието на работната ръка;
- Борбата с демографската криза минава през подобряване на местната среда за бизнес и инвестиции, тъй като те са основният фактор, който създава работни места и доходи, като по този начин задържа и привлича млади хора в районите;
- Доразвиване и поддържане на образователните, здравните и социалните услуги и инфраструктура;
- Подобряване на културната инфраструктура;
- Развитие и поддържане на транспортната инфраструктура;
- Развитие на иновациите и НИРД чрез обвързване на науката и висшето образование с бизнеса; модернизация и технологично обновяване на предприятията;
- Развитие на ВЕИ чрез развитието на ветроенергетиката и използване на водната и слънчевата енергия за производство на електроенергия;
- В процеса на планиране и програмиране е необходимо да се изпълняват дейности по отношение изменението на климата;
- Устойчивото развитие на сектор туризъм следва да бъде запазено и подобро;
- Запазване и развиване на трансграничните, транснационалните и междурегионалните контакти за развитие на съвместни инициативи и проекти;
- За преодоляване на проблемите с информационното осигуряване е подходящо да се разработи междуведомствен механизъм за събиране на информация, необходима за наблюдението и оценката на стратегическите документи;

- Подходящо е да бъдат предварително определени данните, които НСИ да събира и обработва за наблюдението на политиката за регионално развитие, включително на съответните териториални нива, както и периодичността за предоставяне на данните;
- Ефективността на системата за наблюдение на изпълнението на НСРР и РПР ще бъде осигурена като се интегрират процесите по наблюдение и оценка с тези, определени за оперативните програми, съфинансирани от ЕС;
- По отношение на програмите за ТГС е препоръчително да се прави общ мониторинг на всички програми и данните за тяхното изпълнение да се събират на едно място в една платформа/база данни, което ще подобри наблюдението и оценката в бъдеще;
- Укрепване на аналитичния капацитет в областните и общински администрации и на регионалните структури на централната администрация в районите от ниво 2, за идентифициране на проблемите на района, относно развитието му и тяхното адресиране чрез съответните финансови инструменти.

*(Презентацията е приложена към протокола).*

Не бяха изразени мнения, препоръки и предложения по представения документ.

#### **По четвърта точка от дневния ред:**

• Председателят на РСР на СЦР доц. д-р Стефко Бурджиев предостави думата на **г-жа Галина Ханджиева** – директор на Териториално статистическо бюро (ТСБ) – Север и представител на Националния статистически институт, да запознае участниците в заседанието с актуалното демографско състояние на населението в Северен централен район.

В началото, г-жа Ханджиева цитира думите на Август Шльоцер - статистик от 18-ти век, който казва, че „Статистиката е застинала история, а историята е текуща статистика“. Макар тази мисъл да звучи абстрактно, статистическата история и практика се явяват в годините двигател на историята и дават възможност за бъдещо планиране на икономиката и на социалните дейности в световен мащаб. Тя представи презентация на тема „Демографско развитие на Северен централен район“, включваща: демографски и социални характеристики на Северен централен район; административно-териториално устройство към 31.12.2015 г. – население в Северен централен район по области, коефициенти на възрастова зависимост по области, коефициент на раждаемост по области и коефициент на смъртност по области за периода 2000-2015 г., към 31.12. на съответната година; прогноза за населението на Северен централен район по области и години за периода 2020-2060 г.

#### **Демографски и социални характеристики на Северен централен район:**

Административно-териториално устройство на Северен централен район (към 31.12.2015 г.) - 36 бр. общини, 989 бр. населени места, в т.ч. 39 бр. градове. Бяха посочени няколко негативни факта за настоящото демографско състояние, които касаят и бъдещото развитие на района: 115 бр. населени места са без население (изключително в областите Велико Търново и Габрово); 203 бр. населени места са с население 1-10 души и 45 бр. населени места са само с 1 живеещо лице.

Общият брой на населението в Северен централен район към 31.12.2015 г. е 815 441 души. От него 30 % живее на територията на област Велико Търново, 27,7 % - в област Русе и в рамките на 14 % и под 14 % - в областите Габрово (14 %), Силистра (13,9 %) и Разград (14,4 %).

Половата структура на населението в района е доста влошена, като се задълбочава негативната тенденция. Към края на 2015 г. на 1 000 мъже в СЦР се падат средно 1 053 жени, като съотношението е още по-неблагоприятно в областите Велико Търново и Габрово - 1 068 жени. В областите Разград и Русе се падат съответно по 1 045 и 1 046 жени, а най-балансирана е половата структура в област Силистра, където на 1 000 мъже се падат 1 030 жени. Г-жа Ханджиева допълни, че в област Бургас на 1 000 мъже се падат по 1 092 жени, т.е. в сравнение с останалите области в България, тенденцията в областите от Северен централен район не е от най-негативните.

При анализа на демографското развитие като стартова се приема 2000 г., а анализираният период е 2000-2015 г. Към 31.12.2015 г. броят на населението в района бележи намаление спрямо края на 2000 г. с 224 676 души или с 21,6 %. В сравнение с 31.12.2010 г. регистрираното намаление е с 86 444 души или с 9,6 %. Най-голяма относителна тежест в общото намаление спрямо 2000 г. има област Велико Търново - регистрираният спад е с 53 732 души или близо ¼ от общата редукция на населението в района. Най-голямо относително намаление на населението е регистрирано за област Разград – с 46 760 души или с 28,5 % спрямо 2000 г. Намалението в броя на населението по области спрямо края на 2010 г. се движи между 10,6 % за област Габрово и 8,5 % за област Русе.

Делът на градското население в района бележи слаба динамика: от 61,3 % в края на 2000 г. до 67,0 % през 2014 година. Към 31.12.2015 г., относителният дял на населението в градовете е 66,8 %. Най-голяма е тежестта на градското население в област Габрово – 81,8 % от общото население в областта. В областите Разград и Силистра относителният дял на населението в градовете е малко под 50 %.

Показателите за населението в под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст са с изключителна важност за всяка една област и за вземане на управленски решения. Към 31.12.2015 г., в под трудоспособна възраст са 110 098 души или 13,5 % от общия брой на населението в СЦР; в трудоспособна възраст - 485 108 души или 59,5 % и в над трудоспособна възраст – 220 235 души или 27,0 %. Спрямо края на 2000 г. броят на населението под трудоспособна възраст намалява с 58 037 лица. Мъжете и жените в трудоспособна възраст се редуцират със 117 065 души, като тук влияние оказват не само естествените демографски и механични процеси, но и промените в Наредбата за пенсиите и осигурителния стаж.

Делът на най-младите генерации (0 - 14 навършени години) в района в сравнение с 2000 г. бележи спад с близо 3 процентни пункта.

Към края на 2015 г., по области делът на населението под трудоспособна възраст се движи между 14,8 % за област Разград и 12,1 % за област Габрово. Делът на лицата над трудоспособна възраст варира между 24,2 % за област Разград и 31,9 % за област Габрово. Следователно област Разград е с най-благоприятна възрастова структура в сравнение с останалите области в района.

Коефициентът на възрастова зависимост е особено важен показател. В периода 2010-2015 г. този коефициент, както за СЦР като цяло, така и за отделните области в него остава по-висок от средния за страната. Той е нараснал с приблизително 9 % (от 46,6 % през 2000 г. до 55,1 % през 2015 г.). Самият коефициент измерва съотношението на броя на лицата от населението в „зависимите“ възрасти (населението от 0-14 и на 65 и повече навършени години) на 100 лица от населението в „независимите“ възрасти (15-64 навършени години). Данните показват, че най-благоприятни са стойностите на показателя в област Разград (51,2 %), а най-неблагоприятни - в област Габрово (63,4 % към 31.12.2015 г.).

Коефициентите на раждаемост и на смъртност формират т. нар. естествен прираст на населението. Данните за периода 2000-2015 г. сочат, че коефициентите на раждаемост в отделните области и района като цяло остават под средния за страната. Най-ниското ниво на раждаемост е достигнато през 2014 г. в област Габрово (6,6 ‰), а най-високото ниво - през 2012 г. в област Разград (9,3 ‰).

Коефициентът на смъртност за Северен централен район в края на 2015 г. достига високата негативна стойност 17,1 ‰. Най-висока е смъртността в област Габрово (19,4 ‰), а най-ниска - в област Разград (16,4 ‰).

Естественият прираст на населението в Северен централен район, изчислен като разлика между коефициента на раждаемост и коефициента на смъртност, остава отрицателен за целия разглеждан период (-7,5 ‰ за 2000 г.; -7,3 ‰ за 2010 г. и -9,0 ‰ за 2015 г.). За 2015 г. естественият прираст по области варира между -12,5 ‰ за област Габрово и -8,1 ‰ за област Велико Търново. Населението в СЦР е намаляло със 7 416 лица през 2015 г., в резултат на естествените демографски процеси.

Съществуват и механични процеси, които са свързани както с движението на населението между областите, така и с движение на населението извън страната и от чужбина в страната. Механичният прираст, измерен като разлика между заселените и изселените лица, също бележи негативна тенденция. Докато за 2000 г. коефициентът е бил положителен за областите Велико Търново, Габрово и Силистра, а за района е бил 0,2 % , за 2015 г. и за петте области в рамките на Северен централен район коефициентът на механичен прираст е отрицателен и се движи между -7,0 % за област Разград и -0,2 % за област Русе, а глобално за района е -3,3 %. В рамките на 2015 г. в резултат на механичното движение на населението, броят му за СЦР намалява с 2 679 души.

В резултат на външната миграция през 2015 г. населението на СЦР намалява с 1 419 души. От чужбина в областите в района през годината са се заселили общо 1 838 лица, а от областите с дестинация в чужбина са се изселили 3 257 души. Най-много са заселените в област Русе – 567 души или три от всеки десет заселени. През 2015 г. най-голям брой лица са се изселили в чужбина от населените места в област Разград – 1 080 или  $\frac{1}{3}$  от изселените. Само в област Русе релацията „заселени – изселени” е положителна. Намалението на населението в резултат само на външната миграция, измерено чрез коефициента на нетна миграция за СЦР е -1,7 %.

Прогнозата за населението на Северен централен район по области за периода 2020-2060 г. е направена от НСИ при хипотеза, че няма да има съществена промяна в развитието на демографските процеси в близките 65 години. Прогнозните данни сочат, че за 40 години населението на територията на Северен централен район ще намалее с близо 300 хил. души. Съществено намаление на населението ще се отбележи в област Велико Търново и през 2060 г. по брой на населението се очаква област Русе (154 433 души) да изпревари област Велико Търново (150 042 души). Друга констатация е, че в област Силистра много по-бавно ще се развият наблюдаваните процеси. През 2060 г. област Силистра ще има по-голям брой население (64 927 души) от областите Габрово (53 347 души) и Разград (58 606 души). В този смисъл е много важно да се преценява демографското и социалното развитие на всяка една област и на районите от ниво 2 като цяло, за да се набележат подходящи управленски решения.

Бяха изразени следните мнения и предложения по тази точка от дневния ред:

**Доц. д-р Стефко Бурджиев** - председател на РСР на СЦР, отбеляза, че представената статистическа информация и прогноза за населението на Северен централен район изискват обсъждане на възможностите за формиране на работен екип за анализ на демографските проблеми на територията на района и мерки за преодоляване на негативните тенденции. Необходимо е Регионалният съвет да вземе решение по тази точка. Той се обърна към г-жа Ханджиева, която е компетентен експерт в тази област да предложи вариант за работен екип.

**Г-жа Галина Ханджиева** изрази мнение, че е много уместно да се сформира работен екип. ТСБ – Север, НСИ, е в състояние да предостави експерти, които да участват в него. Според нея е целесъобразно в състава на този екип да бъдат включени и експерти от ТЗ на ГРАО, Регионалната здравна инспекция и областните администрации, тъй като тези институции работят и разполагат с информация по въпросите, свързани с раждаемостта, смъртността и механичното движение на населението. Г-жа Ханджиева допълни, че ТСБ – Север може да определи представители, които да участват в разработването на конкретни мерки, но акцентира, че основната функция на НСИ е да предоставя статистическа информация.

**Доц. д-р Стефко Бурджиев** подчерта отново компетентността и важността на ръководната роля на представителите на НСИ в дейността на предстоящия за формиране работен екип.

**Г-жа Тамара Кулева** – представител на ГД „Градско и регионално развитие“, управляващ орган на ОП „Региони в растеж“, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, предложи в работния екип да бъдат включени представители на висшите училища в Северен централен район, тъй като в тях се изучават дисциплини, свързани с анализ на демографските процеси и негативните тенденции (Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“).

**Доц. д-р Иван Марчевски** – ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“ - Свищов, благодари на г-жа Кулева за направеното предложение относно участието на представители на висшите училища в състава на работния екип. Той информира, че Стопанската академия разполага с експерти, които са професионалисти по отношение на анализиране на процеси и обработване на информация. Според него, висшите училища (Стопанска академия „Димитър А. Ценов“ – Свищов, Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“ и Русенски университет „Ангел Кънчев“) могат да бъдат полезни, тъй като разполагат със специалисти, работещи по подобна проблематика. Ако Регионалният съвет реши да се включат техни представители в работния екип и се уточни броят им, ще бъдат определени експерти за участие в него. Доц. Марчевски допълни, че многократно е поставян въпросът относно недостатъчното използване на експертния потенциал на висшите училища и участието на техни представители в работния екип ще заздравя връзката между теорията и практиката и ще има взаимна ползност.

**Доц. Бурджиев** благодари на доц. Марчевски и предложи Регионалният съвет за развитие да вземе решение, с което да възложи на Секретариата на РСР на СЦР, във взаимодействие с областните администрации, висшите училища и други представители на Съвета и под методическото ръководство на г-жа Галина Ханджиева, директор на ТСБ – Север, НСИ, с обсъждане на това ниво и с писма, в срок до 20.01.2017 г. да бъде определен съставът на работния екип.

Председателят на РСР на СЦР направи следното **предложение за решение** по тази точка от дневния ред:

#### **Решение № 1:**

**Регионалният съвет за развитие на Северен централен район възлага на Секретариата на РСР на СЦР във взаимодействие и координация с Областните администрации на областите Велико Търново, Габрово, Разград, Русе и Силистра, ръководствата на висшите училища и други представители на Съвета, в срок до 20 януари 2016 г. да бъде сформирана работна група за анализ на демографските проблеми на територията на района и мерки за преодоляване на негативните тенденции.**

- „за“ - 27 гласа;
- „против“ - 0 гласа;
- „въздържал се“ - 0 гласа.

**Г-жа Юзлям Камберова** – представител на МРРБ и секретар на РСР на СЦР, уточни, че формулировката на настоящата точка 4 от дневния ред е обсъждане на възможности за формиране на работен екип. Изрази мнение, че срокът за формиране на работната група - 20.01.2017 г. е напълно реалистичен. Поименният състав на работната група ще бъде посочен на следващото заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район през 2017 г.

#### **По пета точка от дневния ред:**

● По тази точка от дневния ред, думата беше предоставена на **инж. Борислав Димов** – заместник-директор на „Северноцентрално държавно предприятие“ ДП – Габрово (СЦДП), Министерство на земеделието и храните.

В началото, инж. Димов посочи, че проблемите, свързани с добива на дървесина и превоза ѝ на територията на Северен централен район са по отношение на използването на пътищата, собственост на различни институции - държавни, общински и частни.

„Северноцентрално държавно предприятие“ ДП – Габрово е базирано в гр. Габрово и има 17 териториални поделения, от които 13 ловни и 4 горски стопанства. Годишният план на предприятието е 540 000 м<sup>3</sup> добив на дървесина и се изпълнява чрез определените финансови

планове за всяко едно териториално поделение. Във връзка с направените промени в нормативната уредба относно ползването на добива на дървесина (Закон за горите и Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии – държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти), обектите са разпокъсани на много места и са със сравнително малка маса. Заложеният добив на дървесина в 10-годишния план се изпълнява от СЦДП така, както е определен – разделен по равно по години. При 540 000 м<sup>3</sup>/год. обща дървесина, 330 000 м<sup>3</sup>/год. са дърва. Предприятието има инвестиционен фонд, който за 2016 г. е с бюджет приблизително 7 млн. лв. и е основно насочен към закупуване на трактори за ремонтване на горски пътища, тъй като има големи проблеми с вододайни зони и гори, попадащи в зони по Натура 2000.

СЦДП притежава сертификата за устойчиво развитие на горското стопанство (сертификат по FSC за устойчиво стопанисване и управление на гори) и всяка година се извършват международни одити. Изпълняват се дейности за подновяване на собствените пътища.

С поднормативната уредба са забранени превозите на дървесина по време на дъжд или при влажни пътища, с цел те да не се увреждат като се образуват т. нар. „коловози“ по тях. Въпреки взетите мерки, понякога се получават „коловози“ по пътя, като задължението за ремонт на пътя след приключване на дърводобива е на този, който ги е причинил. На територията на СЦДП работят повече от 160 фирми.

Инж. Димов уточни, че информацията се отнася само за териториите, които са държавна собственост. Попадащите в обхвата на териториалното поделение на СЦДП територии от областите Велико Търново и Габрово са приблизително 50 % държавна собственост и приблизително 50 % - общинска и частна собственост. Проблемите, които съществуват са свързани с нормативната уредба. По-често използваните пътища не са горски, т.е. не са собственост на СЦДП, а са общинска, държавна или частна собственост. Ръководството и служителите на СЦДП постигат разбирателство със съответните собственици, но са затруднени при извършване на строителството и ремонта на пътищата, поради отнемашите много време нормативни изисквания, като искане на отстъпено право на строеж и одобряване от съответните общински съвети. Планираният от м. януари 2016 г. ремонт на 7-8 пътища, със собствено финансиране от СЦДП, все още не е започнал, поради обжалване на процедури по обществени поръчки.

Друга трудност, характерна за територията на района, е преминаването от асфалтов път в насаждения. Горските обекти са разпръснати в голям брой земеделски площи, като пътищата в тях са изорани и премахнати. Превозните средства минават през тези площи, тъй като нямат друга възможност за достъп до насаждението. В повечето случаи СЦДП намира разбирателство със собствениците и преминаването през техните територии се прави след жътва или в друго определено време. Основен проблем е, че в голяма част от картите на възстановената собственост горските пътища не са отразени или половината от тях са отразени като горски, а останалите – като друга собственост.

Инж. Димов допълни, че възникналите проблеми се решават с кметовете и заинтересованите страни. СЦДП работи във взаимодействие с Областните пътни управления и проявява разбиране в случаи на непочистени пътища. Вземат се мерки и когато дървесината се товари на неподходящо място.

Дейността по превозването на дървесината е трудна, тъй като дървесната маса е много голяма. До 1990 г. превозите са осъществявани с железопътен транспорт – влакове с вагони, но вече не съществуват гари и централни складове за дървесина. Сега те се осъществяват с автомобилен транспорт.

В заключение, инж. Димов обобщи, че СЦДП се справя с функциите и задачите си, прилагайки нормативната уредба. Няма възражения или оплаквания от общини и институции относно дейността на предприятието.

Беше проведена следната дискусия по тази точка от дневния ред.



**Г-н Камен Алексиев** – заместник-областен управител на област Велико Търново, във връзка с представената информация от инж. Борислав Димов коментира, че е необходимо да бъдат предвидени и мерки за залесяване на горите, които се изсичат. Той попита какъв процент от изсечените площи се предвижда да бъдат залесени в най-кратки срокове. Г-н Алексиев подчерта, че мерките следва да бъдат с дългосрочен ефект, тъй като горите са много важни за екологията на района и за качеството на атмосферния въздух.

В отговор, **инж. Борислав Димов** уточни, че в момента в СЦДП няма голи сечи, освен в акацията и тополата. Акацията се възстановява сама, а тополата се залесява от предприятието всяка година (около 4 000 – 4 500 дка/год.). Разходите за залесяване на 1 дка възлизат приблизително на 700 лв. – с почвоподготовка, фиданки и първо отглеждане. Допълнително се залесява с фиданки, които са от местни видове дървета – бук, цер, дъб. От тези видове се произвежда посевен материал или се взема готов от разсадниците, които са малко на брой в страната. В района на област Велико Търново има голямо съхнене на иглолистна дървесина. Този процес продължава и на територията на СЦДП. Голите площи задължително се залесяват, като необходимите средства са предвидени в годишните финансови планове или допълнително се осигуряват от инвестиционния фонд на предприятието.

Във връзка с дейността на Държавно горско стопанство (ДГС) с. Буйновци и ДГС гр. Елена, които са на територията на област Велико Търново, инж. Димов посочи, че при разработването на Общинския план за развитие на община Елена за периода 2014-2020 г., СЦДП е дало становище с препоръка за включване в него и развитието на сектор горско стопанство.

По отношение на залесяването беше допълнено, че няма големи площи с т. нар. реконструкции, в които се е изсичал един дървесен вид и се е извършвало залесяване, след почвоподготовка. Изключение има за иглолистни гори при пожари, ветрова ерозия, нападения от вредители и др. В широколистните гори (дъбови и церови) залесяването е редуцирано, защото се оставя за естествено възобновяване.

Инж. Димов коментира, че е налично достатъчно количество дървесина. Ползването ѝ е по-малко, отколкото до 1990 г., поради намаляване на отоплението с дърва на институциите и домакинствата. Тенденцията е да намалява ползването на дървесина. СЦДП предоставя дървесина на завода „Кроношпан България“ – Велико Търново (около 70-80 хил. т.), на предприятието в Свищов (50 хил. т.), както и на всички останали фирми с преработвателна дейност. Дървопреработването е добре развито и фирмите инвестират в техника.

#### **По шеста точка от дневния ред:**

- За представяне на информация относно стартирането на Четвъртата процедура по присъждане на „Етикет за иновации и добро управление на местно ниво“, думата беше предоставена на **г-жа Марина Петкова** – старши експерт в отдел „Административно-териториално устройство и децентрализация“ при главна дирекция „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“, Министерство на регионалното развитие на благоустройството.

Европейският етикет за иновации и добро управление се присъжда на общините, които в своята дейност прилагат 12<sup>-те</sup> принципа на добро демократично управление, изведени в Стратегията за иновации и добро управление на Съвета на Европа.

За четвърти пореден път за приза могат да кандидатстват всички български общини, включително общините на територията на Северен централен район.

Представянето на Четвъртата процедура по присъждане на Етикета е част от информационна кампания, която Министерството на регионалното развитие на благоустройството провежда съвместно с Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ).

Стратегията за иновации и добро управление е приета по време на 15<sup>-тата</sup> сесия на Конференцията на европейските министри, отговорни за местното и регионално управление на Съвета на Европа през м. октомври 2007 г. във Валенсия (Испания). По същото време

Правителството на Република България я одобрява и дава своето съгласие страната да участва в нейното изпълнение.

България е една от първите държави-членки на Съвета на Европа, заедно с Белгия, Италия, Норвегия и Испания, които стартират пилотното прилагане на Стратегията. Основното изискване е тя да се реализира в партньорство между представителна организация на местните власти и централната власт, като за България това са Националното сдружение на общините и Министерството на регионалното развитие на благоустройството.

Бяха представени целите на Стратегията за иновации и добро управление и 12<sup>-те</sup> принципа за добро демократично управление.

Стратегията има за цел поощряване на държавите-членки в лицето на техните централни и местни власти да поставят гражданите в центъра на всички демократични институции; да се подобри качеството на предлаганите местни публични услуги и да се създадат и утвърдят институционални предпоставки за по-добро местно управление в съответствие с Европейската харта за местно самоуправление и други стандарти на Съвета на Европа.

„Етикетът за иновации и добро управление на местно ниво“ се присъжда чрез използване на разработена от Съвета на Европа методика за оценяване на постиженията на общините при прилагане на формулираните и подробно описани в документа 12 принципа: честно провеждане на избори, представителност и гражданско участие; отзивчивост; ефикасност и ефективност; откритост и прозрачност; върховенство на закона; етично поведение; компетентност и капацитет; иновации и отвореност за промени; устойчивост и дългосрочна ориентация; стабилно финансово управление; човешки права, културно разнообразие и социално единство и отчетност.

При кандидатстване общините трябва да докажат спазването на 12<sup>-те</sup> принципи за добро демократично управление чрез инструмент, наречен Еталон за самооценка.

В резултат на успешна подготвителна работа за пилотното изпълнение на Стратегията, България е първата държава-членка на Съвета на Европа, която е акредитирана да присъжда Етикета. Акредитацията е получена на 7 декември 2010 г. на заседание на Европейската платформа на заинтересованите страни към Съвета в гр. Страсбург (Франция).

На национално ниво органът, който е акредитиран да присъжда Етикета е Комисия за присъждане на Етикет за иновации и добро управление на местно ниво. Председател на Комисията е министърът на регионалното развитие и благоустройството, а членове са представители на централни и местни власти, неправителствени и бизнес организации, медии, академични среди и др. Функциите ѝ са разписани в Правилник за организация на дейността и правила за работа по присъждане на Етикета, а неин Секретариат е ГД „Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство“ при Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Първата акредитация на Комисията изтича след приключване на Третата процедура по присъждане на Етикета. През м. юни 2016 г. Платформата на заинтересованите страни към Съвета на Европа подновява акредитацията на България до края на 2019 г. В рамките на периода се предвижда в страната да се проведат Четвъртата и Петата процедура по присъждане на Етикета.

Призът (наградата) на Европейския етикет представлява кристален дванадесетостен, с гравирани върху стените му 12<sup>-те</sup> принципа на добро управление на български език и знака на Съвета на Европа. Етикетът е валиден 2 години.

Беше направен и кратък преглед на проведените досега процедури за присъждане на Етикета в България.

Освен че е първата страна, акредитирана да присъжда приза, България е и първата страна, която успешно провежда три цялостни процедури:

- 2011 г. (Първа процедура) - Комисията за присъждане на Етикета за иновации и добро управление на местно ниво връчва етикета на 13 български общини, две от които са от Северен централен район (Лясковец и Свищов). Първата официалната церемония по награждаване на

общините се провежда на 27 май 2011 г. в Гранитната зала в сградата на Министерския съвет. От страна на Съвета на Европа присъства г-н Алфонсо Зарди – ръководител на Департамента за местна и регионална демокрация към дирекция „Демократични институции“;

- 2013 г. (Втора процедура) - Комисията присъжда етикета на 16 общини, включително на две от Северен централен район (Русе и Свищов). Община Русе впечатлява експертите и останалите общини на заключителния семинар с най-младите и ентузиазирани участници, които представят две водещи практики. На 14 октомври 2013 г. по време на 9<sup>-тата</sup> Годишна среща на местните власти в к.к. Албена, е проведена Втората официална церемония по награждаване на 16<sup>-те</sup> общини. На събитието от страна на Съвета на Европа присъства г-жа Алина Татаренко – директор на Центъра за експертиза на местните власти;

- 2015 г. (Трета процедура) - Етикетът е присъден на 18 общини на мащабен форум, организиран от Националното сдружение на общините в Република България. За разлика от първите две процедури, в Третата са наградени 3 общини от СЦР – Габрово, Горна Оряховица и отново Свищов. Третата официална церемония по награждаване се провежда на 18 май 2015 г. по време на Годишната среща на местните власти от Югоизточна Европа в гр. Пловдив. Кметовете на наградените общини получават своите призове от заместник министър-председателя по европейските фондове и икономическата политика г-н Томислав Дончев. В церемонията участва и г-н Тим Лисни – представител на Съвета на Европа.

Във връзка с успешно проведените три процедури за връчване на Етикета, България получава международно признание, както и редица покани да сподели своя опит на различни международни форуми:

- в гр. Осло, Норвегия (м. септември 2012 г.) – по време на Работна среща с представители на Норвежката асоциация на местните власти и на Министерството на регионалното развитие и местно самоуправление, отговорни за прилагане на Стратегията в Норвегия;

- в гр. Страсбург, Франция (юни 2013 г.) – на Семинар за добро демократично управление на местно ниво, организиран от Европейския комитет по местна и регионална демокрация към Съвета на Европа. На семинара от българска страна участва с презентация представител на община Добрич, която е наградена с Етикет през 2011 г.;

- в гр. София, България (31 март 2016 г.) – на Международна конференция „Добро управление на местно ниво – предизвикателства и перспективи“. В рамките на конференцията специален акцент е поставен върху изпълнението на Стратегията за иновации и добро управление на местно ниво, като ефективен инструмент за подобряване на управлението на местно ниво и за стимулиране на гражданското участие в обществения живот. Поради своята водеща роля в прилагането на Стратегията, България е поканена да сподели своя опит с участниците в конференцията. Обсъдени са и теми, свързани със стимулирането на доброто управление и обмяната на добри практики, както и предизвикателствата пред местните власти при прилагането на 12<sup>-те</sup> принципа за добро демократично управление.

Г-жа Марина Петкова представи накратко Четвъртата процедура за кандидатстване за Етикета. Решението за стартиране на процедурата е взето на 31 август 2016 г. по време на Първото заседание на новосформираната Комисия за присъждане на Етикета. Информационната кампания се провежда съвместно между МРРБ и НСОРБ през периода октомври - декември 2016 г.

Общините, които имат желание да се включат в конкурса в срок от 3 месеца (януари - март 2017 г.) могат да подават документи за кандидатстване. Обявата и необходимите документи за кандидатстване са публикувани на електронните страници на Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Националното сдружение на общините и на Портала за децентрализация.

Четвъртата процедура включва следните дейности: провеждане на социологическо проучване на гражданското мнение в общините-кандидатки; провеждане на проучване сред общинските

съветници; оценяване на кандидатурите от двама независими експерти; вземане на решение от Комисията за присъждане на Етикета за всяка от общините-кандидатки и др.

Процедурата по кандидатстване ще приключи през м. октомври 2017 г. с провеждане на официална церемония.

Бяха представени и ползите за общините, участвали в първите три процедури за присъждане на Европейския етикет:

- Самооценка на общината – процесът е залегнал в Стратегията за иновации и добро управление. Самооценката се извършва от общински експерти и обхваща почти всички аспекти от дейността на общините, което дава възможност да се идентифицират предимствата и недостатъците в управлението чрез поглед „отвътре“;

- Социологическо проучване сред гражданите – то се финансира изцяло от МРРБ и чрез него се дава възможност местните власти да проверят доколко добре комуникират със своите граждани и разясняват своите политики;

- Проучване сред общинските съветници – то е аналогично на проучването сред гражданите, като чрез него всеки един от общинските съветници дава своето мнение за работата на общината;

- Оценка от независими експерти – след приключване на процедурата, общината получава доклади от двама независими оценители с опит в местното самоуправление, чрез които се дава независим експертен поглед „отвън“;

- Национално и международно признание – след награждаване с етикета, екипите на общините се чувстват морално удовлетворени. Признанието за общите усилия на общинските екипи е предимно в рамките на страната, но чрез възможността за участие в международни форуми (подобно на община Добрич), признание може да се получи в чужбина;

- Сравнение на степента на доброто управление между общините – общините могат да се сравнят с други отличили се с високи постижения български местни власти;

- Информация и обмен на добри практики – в настоящия момент добрите практики от миналите три процедури са публикувани на електронната страница на Портала за децентрализация;

- Система за последващо сътрудничество – системата е одобрена от Комисията за присъждане на Етикета и предстои да бъде приложена за първи път както в България, така и в рамките на Съвета на Европа.

Беше заявено, че интересът от страна на българските общини към възможността да кандидатстват за присъждане на Етикета непрекъснато нараства.

Нараства и интересът в европейски мащаб, като втора процедура за връчване на Етикета е проведена и в Норвегия; Стратегията за иновации и добро управление се изпълнява в Белгия и Украйна; Малта е получила акредитация, а Румъния и Португалия са подали заявки за акредитация.

С цел усъвършенстване на процедурите за присъждане на Етикета и улеснение за общините са изготвени по-детайлни методически указания; направени са корекции в някои от документите за кандидатстване и е даден отговор на най-често възниквалите въпроси, което значително улеснява подготовката на документите.

Предстои да бъде създаден устойчив механизъм за обмен на добри практики и партньорски посещения в общините, наградени с Етикет, както и да бъдат изградени модели за обмен на добри практики и ноу-хау в бизнеса във връзка с прилагането на Системата за последващо сътрудничество. Предвижда се първоначално да бъде оказана експертна помощ на общините, с цел усъвършенстване на прилагането на 12<sup>-те</sup> принципа за добро управление.

По желание на общините, те ще бъдат посетени, като на място ще бъдат проверени онези области, в които общината сама е дала самооценка, че желае да се подобрят. Експертният екип ще изготви препоръки за подобрения на основата на практиките в общините, постигнали високи нива в прилагането на принципите в конкретните области. Експертната помощ на общините ще се осъществи с помощта на МРРБ и НСОРБ.

Добра практика, установена от министерството е след края на всяка процедура да се провежда семинар с участие на наградените общини и международни експерти за споделяне на добрите практики.

В заключение, г-жа Петкова покани общините от СЦР да се включват в това благородно състезание. Тя предостави и подробна информация за връзка със Секретариата на Комисията за присъждане на Етикета и на партньорите при въпроси, свързани с предварителната работа или подготовката на документите за кандидатстване.

*(Презентацията е приложена към протокола)*

Не бяха изразени мнения и коментари по тази точка от дневния ред.

#### **По седма точка от дневния ред:**

За представяне на актуална информация за напредъка по изпълнението на операциите по оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, на територията на Северен централен район, доц. д-р Стефко Бурджиев предостави думата на представителите на Управляващите органи на оперативните програми:

• **г-жа Тамара Кулева** – представител на Главна дирекция „Градско и регионално развитие“ – управляващ орган на ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. и ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

В началото на презентацията, г-жа Кулева информира, че в края на м. ноември 2016 г. Управляващият орган е представил Окончателния доклад по сертификация за ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г.

Беше направен общ преглед на изпълнението на ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г.: общ брой сключени и изпълнени договори (1 104 бр. с общ размер на предоставената БФП – 3,242 млрд. лв. или 104 % от бюджета на ОПРР, от които в СЦР – 128 бр. за 325,2 млн. лв.); общ размер на плащанията по договори (3,211 млрд. лв. или 101 % от размера на договорените средства и 103 % от бюджета на ОПРР и за СЦР - подадени искания за плащане за 261,5 млн. лв., от които реално изплатени по приключени проекти са 233,5 млн. лв.) и общ размер на сертифицираните разходи по договори (3,002 млрд. лв. или 95,88 % от бюджета на ОПРР).

След одобрение на Окончателния доклад по сертификация по договорите, се очаква относителният дял на сертифицираните разходи да достигне 97 % от бюджета на ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г.

Г-жа Тамара Кулева коментира, че въпреки инвестираните средства чрез оперативните програми, включително чрез ОП „Регионално развитие“ през програмния период 2007-2013 г., демографската картина в Северен централен район не се е подобрила. Не е постигнато и доближаване на равнището на развитие на петте от районите от ниво 2 с равнището на най-развития район от ниво 2 в България – Югозападния. С инвестициите по ОПРР 2007-2013 г. в СЦР е направен опит населените места в района да станат по-добри за живеене и работа.

Тя посочи и ефекта от изпълнението на ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. на територията на Северен централен район през периода: общ брой приключени проекти – 128 бр.; общ брой обновени/реконструирани сгради на образователна, социална и културна инфраструктура – 230 бр.; брой изградени, обзаведени и оборудвани центрове за настаняване от семеен тип и защитени жилища в подкрепа за деинституционализацията на децата в България – 21 бр., като ЦНСТ и защитените жилища са изградени и обзаведени чрез ОПРР, а услугите в тях се осигуряват чрез ОПРЧР; подобрена градска среда, зелени площи и детски площадки – над 533 хил. кв. м; изградени/рехабилитирани пешеходни зони, велоалеи и тротоари – над 842 хил. кв. м; рехабилитирани/реконструирани пътища – 51 км общински пътища и 113 км второкласни и третокласни пътища; брой подобрени туристически обекти/атракции – 29 бр.; брой проведени иновативни културни събития – 27 бр.; изградени съоръжения за превенция от наводнения – над 300 линейни метри; укрепени свлачища – 6 бр. с обща площ над 75 000 кв. м.

Членовете на РСР на СЦР бяха запознати и с актуалното състояние и напредъка по ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. към 01.12.2016 г., която се изпълнява успоредно с ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г.

Съгласно одобрената Индикативна годишна работна програма през 2015 г. са обявени 8 процедури за предоставяне на БФП на обща стойност 2,241 млрд. лв. или 74 % от бюджета на ОПРР.

През 2016 г. са обявени 3 процедури за предоставяне на БФП на обща стойност 45 млн. лв. от бюджета на оперативната програма.

На последното заседание на Комитета за наблюдение на ОПРР 2014-2020 г. е взето решение през 2017 г. да бъдат обявени 5 процедури на обща стойност 376 млн. лв. от бюджета на ОПРР по приоритетни оси:

- ПО 4 „Регионална здравна инфраструктура“ – 1 процедура;
- ПО 5 „Регионална социална инфраструктура“ – 2 процедури;
- ПО 6 „Развитие на туристическите атракции“ – 1 процедура;
- ПО 2 „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ –

1 процедура.

Отчетено е известно забавяне на процедурите поради проблеми, свързани с доуточняване със съответните министерства – бенефициенти по ОПРР на обектите от здравната и социалната инфраструктура и др.

Г-жа Кулева информира, че Управляващият орган на ОПРР е превел значителна по размер сума на Фонда на фондовете, който да стартира процедура за избор на мениджъри и да се кандидатства с проекти. Към Фонда на фондовете за развитието на туризма, Управляващият орган е превел приблизително 21 млн. лв., а към Фондовете за развитие на Северна и Южна България – 67 млн. лв.

Беше представена и информацията относно броя на подадените и одобрени проектни предложения, като и общия брой на сключените договори за предоставяне на БФП по приоритетни оси 1, 2 и 8 към 01.12.2016 г.:

- По ПО1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ са подадени 101 бр. проектни предложения; одобрени са 32 бр. и са сключени 32 бр. договори за БФП;

- По ПО2 „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ са подадени 185 бр. проектни предложения; одобрени са 167 бр. и са сключени 167 бр. договори за БФП;

- По ПО8 „Бюджетна линия за 39 общини – бенефициенти по ПО 1 на ОПРР 2014-2020“ са сключени 39 договора за предоставяне на БФП;

- По ПО8 „Бюджетна линия за 28 общини на малки градове от 4<sup>то</sup> ниво, съгласно НКПР“ са сключени 28 бр. договора за предоставяне на БФП.

Членовете на Съвета бяха запознати и с изпълнението на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г. на територията на Северен централен район:

- По ПО1 „Устойчиво и интегрирано градско развитие“ са одобрени и сключени 7 бр. споразумения за Междинни звена, от които 5 бр. за общини от 2<sup>ро</sup> йерархично ниво от националната полицентрична система (Русе, Велико Търново, Разград, Силистра и Габрово) и 2 бр. за общини от 3<sup>то</sup> йерархично ниво (Свищов и Горна Оряховица).

Одобрението на проектите на тези общини е на базата на разработени Инвестиционни програми, за всяка от които предварително е определен финансов ресурс. Общата индикативна стойност за изпълнение на Инвестиционните програми на 7<sup>те</sup> общини от СЦР (Русе, Велико Търново, Разград, Силистра, Габрово, Свищов и Горна Оряховица) е 198,75 млн. лв., които те ще инвестират през периода 2014-2020 г. Към настоящия момент са сключени само 8 бр. договори (2 бр. на община Габрово, 3 бр. на община Свищов и 3 бр. на община Горна Оряховица) на обща стойност 32 286 626,57 лв.

Беше посочено, че през програмния период 2014-2020 г. оценката на проектните предложения се осъществява от Междинните звена в общините-бенефициенти за БФП по ОПРР. Този процес

зависи от общините, т.е. колко бързо могат да оценят проектните си предложения и да ги подадат до Управляващия орган на програмата. Много често Управляващият орган връща проектните предложения за въпроси, разяснения, допълнения и др. преди да бъдат сключени договори за предоставяне на БФП с общините;

- По ПО2 „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“, от СЦР бенефициенти са само две общини (Севлиево и Тутракан), като са сключени 8 бр. договори (Севлиево – 3 бр. и Тутракан – 5 бр.) на обща стойност 14 974 350,94 лв. Към настоящия момент са подадени и изплатени от Управляващия орган на програмата искания за плащане в размер на 1 527 764,48 лв.;

- По ПО 8 „Техническа помощ“ – Бюджетна линия за 39 общини по ПО1 са сключени 7 бр. договори с общините Русе, Силистра, Горна Оряховица, Габрово, Разград, Велико Търново и Свищов на обща стойност 1 067 922,87 лв., като подадените и съответно изплатени искания за плащане са само 69 498,77 лв.;

- По ПО8 „Техническа помощ“ – Бюджетна линия за 28 общини на малки градове са сключени 2 договора на обща стойност 81 971,83 лв.; подадените и изплатени искания за плащане са 11 151,66 лв.

**(Презентацията е приложена към протокола)**

● **г-н Цветан Балеvски** – представител на Главна дирекция „Европейски фондове, международни програми и проекти“ - управляващ орган на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, Министерство на труда и социалната политика.

В началото, г-н Балеvски направи уточнението, че ще представи само напредъка по ОПРЧР 2014-2020 г., тъй като 100 % от ресурса на ОПРЧР 2007-2013 г. вече е изразходван.

Той информира присъстващите за изпълнението на ОПРЧР 2014-2020 г. на национално ниво към 07.12.2016 г.: брой стартирали процедури (34 бр.); брой сключени договори или издадени заповеди (996 бр.); общ размер на сключените договори (858 613 340,46 лв. или 40,19 % от бюджета на ОПРЧР); реално изплатени суми (239 073 530 лв. или 11,19 % от бюджета на ОПРЧР) и верифицирани разходи (138 613 856 лв. или 6,49 % от бюджета на ОПРЧР).

Членовете на Съвета бяха запознати с изпълнението на по-големите схеми на оперативната програма в Северен централен район и конкретно в петте области – брой сключени договори за БФП и стойност на предоставената БФП (лв.):

- схема „Независим живот“: в СЦР са сключени 34 бр. договори за предоставяне на БФП на обща стойност 16 889 459 лв., от които 9 договора са в община Велико Търново; по 7 бр. – в общините Русе, Силистра и Разград и 4 бр. – в община Габрово;

- схема „Активни“: в района са сключени 24 бр. нови договори за БФП на стойност 6 920 487 лв., от които 6 договора са в община Велико Търново; 10 бр. – в община Русе; по 2 бр. – в общините Силистра и Габрово и 4 бр. – в община Разград;

- схема „Услуги за ранно детско развитие“: в района са сключени 11 договора за БФП на стойност 4 668 808 лв., от които по 3 бр. договори в общините Велико Търново, Русе и Разград; 2 бр. – в община Габрово, а община Силистра е без сключен договор;

- схема „Ново работно място“: схемата е с най-голям интерес сред бенефициентите от СЦР. Досега в района са сключени общо 46 договора за БФП на стойност 5 417 861 лв., от които 14 бр. договори в община Велико Търново; 17 бр. – в община Русе; 2 бр. – в община Силистра; 3 бр. – в община Разград и 10 бр. – в община Габрово.

Голям интерес към схемата има и на национално ниво, затова към нея е пренасочен допълнителен ресурс, с което към първоначално сключените 500 бр. договори за предоставяне на БФП ще бъдат добавени още 150 бр.

Въведеното през настоящия програмен период електронно подаване на документи значително подпомага приемането и обработката на големия брой проектни предложения.

Г-н Балеvски посочи също така броя и общата стойност на сключените договори по схеми за конкурентен подбор (млн. лв.) в СЦР по области, както и общия брой (115 бр.) и общата стойност (33 896 616 лв.) на сключените договори за БФП общо за района.

Към 07.12.2016 г. с най-голям брой сключени договори в СЦР са областите Русе (37 бр.) и Велико Търново (32 бр.), следват областите Габрово (18 бр.) и Разград (17 бр.), а с най-малък брой – е област Силистра (11 бр.). Най-висока е общата стойност на сключените договори в областите Русе (9,50 млн. лв.) и Велико Търново (9,06 млн. лв.), а най-ниска – в област Силистра (едва 4,23 млн. лв.).

Беше представена и кратка информация за единствената отворена към момента схема по ОПРЧР 2014-2020 г., по която също има голям интерес от страна на бенефициентите – „Развитие на социалното предприемачество“. Допустими кандидати са: общини или райони на общини; доставчици на социални услуги; социални предприятия; специализирани предприятия на хора с увреждания; кооперации на хора с увреждания; неправителствени организации и работодатели.

Допустимите дейности по схемата са насочени към оказване на психологическо подпомагане и мотивиране на лица от уязвимите групи за включване в заетост; социална и професионална интеграция на представители на уязвимите групи в сектора на социалната икономика; предоставяне на обучения на лицата, за които е осигурена заетост в социалните предприятия, специализираните предприятия и кооперациите на хора с увреждания; осигуряване на наставник от работодателя за новонаети лица и др.

Крайният срок за подаване на проектни предложения по схемата е 05.01.2017 г., а общият ѝ бюджет е 15 млн. лв. Минималният размер на помощта на проект е 50 000 лв., а максималният размер – 391 166 лв.

В заключение, г-н Балеvски информира присъстващите, че е предоставил на Секретариата на РСР на СЦР още две презентации, едната от които е относно предстоящите за стартиране процедури за конкурентен подбор по ПО2 „Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване“ и ПО4 „Транснационални партньорства“ на ОПРЧР 2014-2020 г., а другата - за отворената процедура BG05M9OP001-2.006 „Развитие на социалното предприемачество“, които също ще бъдат изпратени на членовете на Съвета.

***(Презентациите са приложени към протокола)***

• **г-жа Наталия Тодорова** – представител на главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ – управляващ орган на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г., Министерство на образованието и науката.

ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. е най-новата оперативна програма в България и е финансов инструмент, чрез който ще се подпомагат мерки в областта на науката и образованието като фактори за растеж и икономическо развитие.

Общият бюджет на програмата е 1,37 млрд. лв., включващ европейското (многофондово финансиране от Европейския фонд за регионално развитие и Европейския социален фонд) и национално финансиране.

ОПНОИР има 4 приоритетни оси, като последната е „Техническа помощ“ и тя е с бюджет от 54, 7 млн. лв. Трите основни оси на образователната програма са:

- *ПО №1* – „Научни изследвания и технологично развитие“ – с бюджет от 560 млн. лв. от Европейския фонд за регионално развитие;

- *ПО №2* – „Образование и учене през целия живот“ – 504 млн. лв. от Европейския социален фонд;

- *ПО №3* – „Образователна среда за активно социално приобщаване“ – 252 млн. лв. от Европейския социален фонд;

През 2016 г. са стартирани нови процедури за предоставяне на БФП в размер на 413 млн. лв., от които са договорени 316 млн. лв., т.е. около 1/4 от общия бюджет на програмата.

Бяха представени проектите в процес на изпълнение по ОПНОИР 2014-2020 г. към настоящия момент:

- *BG05M2OP001-2.002* „Студентски практики – фаза 1“ – насърчаване на стратегическото сътрудничество между институциите за висше образование, бизнеса и сектора за научни изследвания с общ бюджет 37 000 000 лв.. В проекта участват 48 висши



училища партньори, от които 4 от СЦР (РУ „Ангел Кънчев“, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, СА „Димитър А. Ценов“ и Технически университет – Габрово);

- BG05M2OP001-2.003 „Студентски стипендии – фаза I” с общ бюджет 26 000 000,00 лв. В проекта участват 51 висши училища като партньори, включително и петте висши училища на територията на Северен централен район – РУ „Ангел Кънчев“, ВТУ „Св. Св. Кирил и Методий“, СА „Димитър А. Ценов“, НВУ „Васил Левски“ и Технически университет – Габрово;

- BG05M2OP001-2.001 „Система за кариерно ориентиране в училищното образование“. По проекта са обхванати 28 Центъра за кариерно ориентиране, от които 5 са от СЦР;

- BG05M2OP001-2.005 „Поддържане и усъвършенстване на разработената рейтингова система на висшите училища – фаза I”. Основната цел на дейността е осигуряването на три годишни актуализации и усъвършенстване на разработената и развивана в резултат на два проекта по ОПРЧР 2007-2013 г. рейтингова система на висшите училища;

- BG05M2OP001-2.004 „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час) – фаза I”. Проектът е насочен към индивидуалните потребности на учениците и развитие на интересите за разгръщане на заложбите и способностите им в избрани от тях области;

- BG05M2OP001-2.006 „Ученически практики – Фаза I“. Проектът цели повишаване на броя на учениците в професионалните училища и адаптиране на професионалното образование и обучение към нуждите на пазара на труда;

- BG05M2OP001-3.001 „Подкрепа за предучилищното възпитание и подготовка на деца в неравностойно положение“. Целта на проекта е подпомагане на децата от етническите малцинства и/или маргинализирани обществени групи/и от семейства за изграждане на пълноценни граждани и за успешна професионална, социална и личностна реализация. Очакваният резултат е коефициентът на записване в детските градини да достигне 84 %, а броят на интегрираните в образователната система деца от етнически малцинства (включително роми) – 6 000 бр.;

- BG05M2OP001-3.002 „Образователна интеграция на учениците от етническите малцинства и/или търсеци или получили международна закрила“. Проектът ще допринесе за повишаване броя на успешно интегрираните чрез образователната система деца и ученици от маргинализираните общности, включително роми;

- BG05M2OP001-3.003 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“. Проектът цели подобряване на достъпа до информация и комуникация за децата и учениците с увреден слух чрез въвеждане на жестов език; прилагане на нов модел на организация и функциониране на училищата за деца с умствена изостаналост и др.;

- BG05M2OP001-3.004 „Нов шанс за успех“. Партньори по проекта са Министерство на труда и социалната политика, Агенцията по заетостта и Държавната агенция за бежанци при Министерския съвет.

Беше представена и информация за отворените процедури по ОПНОИР към 01.12.2016 г. Отворена е *Покана за набирание на концепции за приобщаване на уязвими групи по интегрирана процедура по ОПРЧР и ОПНОИР*. Целите на интегрираната процедура са насочени към подкрепа за социално включване чрез пет направления. Допустими кандидати са всички общини, включително райони на общини с актуализирани Общински планове за интеграция на ромите за периода след 2015 г. Крайният срок за получаване на концепциите е 15 декември 2016 г.

Процедурите в процес на оценяване от Управляващия орган на програмата са: BG05M2OP001-2.007 „Въвеждане на кредити в системата на професионалното образование и обучение“ (за директно предоставяне); BG05M2OP001-2.008 „Квалификация на педагогическите специалисти-фаза I“ (за директно предоставяне) и BG05M2OP001-2.009 „Подкрепа за

развитието на докторанти, постдокторанти, специализанти и млади учени-фаза 1“ (чрез подбор на проектни предложения).

Към 01.12.2016 г. в рамките на ОПНОИР 2014-2020 са отворени две процедури за набиране на проектни предложения:

- Процедура *BG05M2OP001-1.001 „Изграждане и развитие на Центрове за върхови постижения“* (чрез подбор на проектни предложения) – с краен срок за представяне на предложенията 23.01.2017 г.;

- Процедура *BG05M2OP001-1.002 „Изграждане и развитие на центрове за компетентност“* (чрез подбор на проектни предложения) – с краен срок за представяне на предложенията 23.01.2017 г.

В заключение, г-жа Тодорова представи Индикативната програма на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. за 2017 г.:

- Изграждане на регионални научни центрове;  
- Уникални научни инфраструктури;  
- Повишаване на капацитета на педагогическите специалисти за работа в мултикултурна среда;

- Подкрепа на уязвими групи за достъп до висше образование;

- Осигуряване на достъп до качествено образование в малките населени места и в трудно достъпните райони;

- Подкрепа за включване на деца, търсещи или получили международна закрила, в системата на предучилищното и училищното образование.

*(Презентацията е приложена към протокола)*

По представената информация от г-жа Наталия Тодорова бяха изразени следните мнения:

**Доц. д-р Иван Марчевски** – ректор на Стопанска академия „Д. А. Ценов“, изрази мнение, че според него Рейтинговата система на висшите училища в България не е добре разработена и не работи коректно. Тя позволява трайно, особено през последните няколко години, в класацията да се изкачват само частни висши училища за разлика от държавните. Това е характерно за всички направления на висшето образование. Според него не е коректно НВУ „Васил Левски“ във Велико Търново с професионалното направление „Национална сигурност“ да се нареди на 5<sup>-то</sup> място по рейтинг, като пред него са Нов Български университет, Университетът по библиотекознание и информационни технологии и др.

По отношение на темата за стипендиите, доц. Марчевски коментира, че Стопанската академия не е усвоила нито една стипендия. Не трябва да се лишават добрите студенти по икономика от стипендии, независимо че икономиката не е приоритетна за страната. Държавата трябва да подпомага добрите студенти във всички професионални направления, защото те ще се обучават в чуждестранни университети с по-добри условия.

**Доц. д-р Стефко Бурджиев** подкрепи изказването на доц. Марчевски по отношение на Рейтинговата система на висшите училища в България. Според него не е правилно държавата да изразходва над 3 млрд. лв. за образование и да не определя кои специалности са приоритетни съобразно нейните потребности. Поради актуалността на темата, тя би могла да се разгледа по-подробно на следващо заседание на РСР на СЦР.

● **г-жа Снежана Пънова** – представител на главна дирекция „Европейски фондове за конкурентоспособност“ - управляващ орган на ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. и ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020 г., Министерство на икономиката.

В началото, г-жа Пънова подчерта, че ОП „Иновации и конкурентоспособност“ е основният програмен документ на национално ниво, който очертава помощта за българския бизнес от Европейските структурни и инвестиционни фондове през програмния период 2014-2020 г. в сферата на иновациите, капацитета за растеж на МСП, енергийната и ресурсната ефективност.

Общият бюджет на ОПИК 2014-2020 г. е в размер на 1,270 млрд. евро, от които 1,079 млрд. евро (85 % от бюджета) са финансирани от Европейския фонд за регионално развитие, а 191 млн. евро (15 %) са национално съфинансирани.

Бяха представени накратко структурата и бюджетното разпределение на ОПИК 2014-2020 г. Оперативната програма е разделена на 5 приоритетни оси, като първите четири са основни за програмата, а последната ПО5 е „Техническа помощ“. Четирите основни приоритетните оси на програмата са както следва:

- ПО1 „Технологично развитие и иновации“ – с ресурс от 295,3 млн. евро или 23,25 % от общия бюджет на програмата;

- ПО2 „Предприемачество и капацитет за растеж на МСП“ – с ресурс от 577,5 млн. евро или 45,47 % от общия бюджет на програмата;

- ПО3 „Енергийна и ресурсна ефективност“ – с ресурс от 310,7 млн. евро или 24,46 % от общия бюджет на програмата;

- ПО4 „Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ“ – с ресурс от 45 млн. евро или 3,54 % от общия бюджет на ОПИК.

Към настоящия момент по ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г. е обявена и се изпълнява само схемата „Подобряване на производствения капацитет в малките и средни предприятия“ по ПО2 „Предприемачество и капацитет за растеж на МСП“. Целта на схемата е да се подпомогнат МСП, които са обособени в три групи сектори на икономическата дейност:

- Нискотехнологични и средно нискотехнологични промишлени производства;
- Високотехнологични и средно високотехнологични промишлени производства;
- Интензивни на знание услуги.

Кандидатстването е организирано в три, различни за отделните групи сектори крайни срока, в рамките на които са оценени общо 1 326 проектни предложения (844 бр. по първия срок, 279 бр. – по втория срок и 203 бр. – по третия срок).

По процедурата е проведено наддоговаряне, в резултат на което са сключени на национално ниво 740 договора на обща стойност 661 млн. лв. (398 млн. лв. БФП, със среден интензитет на помощта 60 %.) Подкрепени са общо 126 бр. микро-, 344 бр. малки и 270 бр. средни предприятия.

От сключените 740 бр. договори, 108 бр. са с място на изпълнение Северен централен район. Общата стойност на проектите е 95 млн. лв., от които БФП е 59,7 млн. лв. при среден интензитет на помощта 63 %. Общо по всички договори, които се изпълняват на територията на района, реално е изплатена БФП в размер на 7,5 млн. лв. От общия брой проекти за СЦР, 4 бр. са приключили успешно и е изплатена БФП (3 бр. – в област Русе и 1 бр. – в област Велико Търново); 2 бр. са прекратени по желание на бенефициентите (в областите Русе и Велико Търново); 20 бр. са в процес на изпълнение и по тях са извършени реални плащания (авансови или междинни) и само 6 проекта са с повече от едно място на изпълнение, включително в повече от един район от ниво 2.

Към настоящия момент са обявени близо 33,5 % от бюджета на ОП „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 г.

Членовете на Съвета бяха запознати с актуалното състояние и с напредъка по ОПИК 2014-2020 г. по области в Северен централен район, както следва:

- Област Русе – 41 проекта (традиционно най-силната област от СЦР за ОПИК) на обща стойност 38,6 млн. лв., от които 24 млн. лв. са БФП. Средният интензитет на помощта е 62,2 %;

- Област Габрово – 30 проекта на обща стойност 24,5 млн. лв., от които 15,7 млн. лв. БФП. Средният интензитет на помощта е 63,9 %;

- Област Велико Търново – 27 проекта на обща стойност 23,5 млн. лв., от които 14,8 млн. лв. БФП. Средният интензитет на помощта е 63,1 %;

- Област Разград – 6 проекта на обща стойност 3,9 млн. лв., в това число 2,5 млн. лв. БФП. Средният интензитет на помощта е 63,6 %;

- Област Силистра – 4 проекта на обща стойност 4,1 млн. лв., от които 2,5 млн. лв. БФП. Средният интензитет на помощта е 60,0 %.

Беше направена съпоставка между степента на изпълнение на ОПИК 2014-2020 г. към настоящия момент с изпълнението на цялата ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“ за периода 2007-2013 г. в петте области на СЦР.

През програмния период 2007-2013 г. са обявени общо 33 бр. процедури по ОПРКБИ, като на територията на СЦР са изпълнени 256 проекта (в област Русе – 82 бр., в област Велико Търново – 73 бр., в област Габрово – 71 бр.; в област Разград – 16 бр. и в област Силистра – 17 бр. проекти) на обща стойност 295,8 млн. лв., от които БФП е 160,3 млн. лв., при среден интензитет на помощта 54,2 %.

Г-жа Пънова информира, че в момента тече оценка и предстои класиране на кандидатите по четири процедури, както и обявяването на още две процедури за подбор на проекти, чието обществено обсъждане вече е приключило.

Четири процедури, по които тече оценка и предстои подписване на договорите след м. януари 2017 г. са:

- „Подкрепа за разработване на иновации в стартиращи предприятия“, с бюджет от 10 млн. евро – по процедурата са подадени общо 889 проекта, от които 57 бр. са за СЦР;

- „Развитие на управленския капацитет и растеж на МСП“, с бюджет от 30 млн. евро – подадени са общо 617 проекта, от които 60 бр. за СЦР;

- „Енергийна ефективност за малките и средни предприятия“, с бюджет 90 млн. евро – подадени са общо 941 проекта, от които 125 бр. за СЦР.

Процедурите, които предстои да бъдат обявени са: „Повишаване на енергийната ефективност в големи предприятия“, с бюджет от 50 млн. евро и „Развитие на клъстери в България“, с бюджет от 20 млн. евро.

По ОПИК 2014-2020 г., до момента са обявени 5 бр. процедури за директно предоставяне на БФП и 4 бюджетни линии. Две от процедурите все още са отворени по втори краен срок за подаване на проектни предложения. Общата стойност на предвидената БФП по процедурите за директно предоставяне е близо 40 млн. лв.

На проведеното на 24.11.2016 г. Трето официално заседание на Комитета за наблюдение на ОПИК 2014-2020 г. е взето решение тези процедури („Разработване на продуктови и производствени иновации“ – за МСП и големи предприятия, с бюджет 35 млн. евро и *Процедурата за директно предоставяне на БФП – Фаза 2 на проект „Изграждане на междусистемна газова връзка България – Сърбия“*) да бъдат отложени за 2017 г.

Индикативната годишна работна програма по ОПИК за 2017 г. е преминала обществено обсъждане и предстои да бъде публично обявена, като общата стойност на планираните процедури е 186,8 млн. евро. В рамките на Индикативната програма за 2017 г., 4 от процедурите за предоставяне на БФП са на база конкурентен подбор, а 5 – за директно предоставяне. От 9<sup>-те</sup> планирани за 2017 г. процедури, 4 бр. са по ПО1 „Технологично развитие и иновации“; 2 бр. – по ПО2 „Предприемачество и капацитет за растеж на МСП“; 2 бр. – по ПО3 „Енергийна и ресурсна ефективност“ и 1 бр. – по ПО4 „Премахване на пречките в областта на сигурността на доставките на газ“.

Г-жа Пънова информира членовете на Съвета, че от 31.10. 2016 г. Управляващият орган на ОПИК 2014-2020 г. е с нова интернет страница (<http://www.opik.bg/>), която значително ще улесни потенциалните бенефициенти при търсенето и получаването на актуални новини за нейното изпълнение. Старата интернет страница на ОПИК ще бъде активна до края на 2016 г.

Беше представена и кратка информация за ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020 г.

Инициативата за МСП е съвместна програма на Европейската комисия и Европейската инвестиционна банка, разработена в отговор на необходимостта от възстановяване на нормалното кредитиране на икономиката и улесняване финансирането на инвестициите, чрез финансови инструменти за МСП през периода 2014-2020 г.

*Основна цел* на инициативата е бързо увеличаване на кредитирането на МСП на ниво Европейски съюз, за постигане на значително въздействие върху стимулиране на финансирането за МСП, икономическия растеж и създаването на работни места, засилване на приноса на Европейските структурни и инвестиционни фондове към инструментите на ниво ЕС.

*Специфичната ѝ цел* е улесняване достъпа до финансиране за МСП, чрез инструмент за портфейлни гаранции, което е вид безусловна гаранция за загуба при всеки кредит до 60 %, без таван на загубите в портфейла. Това би улеснило банките да искат по-ниски гаранции и съответно да дават по-ниски лихви на предприятията.

Бюджетът на програмата е 102 млн. евро, който се финансира изцяло от ЕС (без национално съфинансиране) по линия на Европейския фонд за регионално развитие.

Очаква се да бъдат гарантирани нови банкови заеми за МСП на стойност над 600 млн. евро, с по-ниски изисквания за обезпечение спрямо стандартните условия на пазара, както и с чувствително по-ниска цена. Фирмите могат да използват инструмента както за дългосрочни кредити, така и за оборотни средства и няма да може да се рефинансират стари задължения. Благодарение на гаранциите на Европейския инвестиционен фонд и Европейската инвестиционна банка, средствата ще могат да достигнат и до компании с по-рисков профил, като стартиращи дружества и иновативни предприятия.

През м. ноември 2016 г., шест месеца след стартиране на ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ 2014-2020 г., Европейският инвестиционен фонд подписва първите гаранционни споразумения в България с пет търговски банки: Обединена българска банка, Райфайзенбанк България, УниКредит Булбанк, Прокредит банк и СИБАНК. Общият финансов ресурс по тези споразумения е 385 млн. евро.

Според изискванията на Европейския инвестиционен фонд, минималната сума на един кредит е 25 000 евро, а максималната – 5 млн. евро. Заемите могат да се отпускат за срок от 2 до 12 години, като се очаква лихвените нива да паднат поне с 2 %, а исканите обезпечения да са доста по-ниски.

*(Презентацията е приложена към протокола)*

#### **По осма точка от дневния ред:**

- Съгласно чл. 55, ал. 1 от Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, приетите решения от Регионалния съвет за развитие се довеждат до знанието на гражданите чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин по решение на Регионалния съвет за развитие.

Във връзка с това, Председателят на РСР на СЦР доц. д-р Стефко Бурджиев предложи за обсъждане и одобряване Проект на съобщение до средствата за масово осведомяване, относно тридесет и второто заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район. Проектът на съобщение е подготвен и е предоставен предварително на членовете на Регионалния съвет.

Бяха направени следните предложения за изменение и допълнение на проекта.

**Г-жа Юзлям Камберова** – представител на МРРБ и секретар на РСР на СЦР, предложи следните допълнения и корекции в проекта на Съобщение за средствата за масово осведомяване за проведено съвместно заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район и Регионалния координационен комитет към него:

- На стр. 1, трети абзац, текстът да се промени по следния начин: „В съвместното заседание взеха участие представители на министерства, *областните управители на областите Разград и Русе, заместник-областните управители на областите Велико Търново, Габрово и Силистра*, представители на общините от областите в Северен централен район, представители на организациите на работодателите и на работниците и служителите на национално равнище, както и представители на академичните среди – висши училища на

територията на района, Националният статистически институт и Управляващите органи на оперативните програми.“;

- На стр. 1, четвърти абзац, текстът да се допълни по следния начин: „На днешното заседание за заместник-председател на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район беше избран *д-р Валентин Василев – кмет на община Разград и представител на общините от област Разград с мандат от 01.01.2017 г. до 30.06.2017 г.*“;

- На стр. 1, шести абзац, текстът да се допълни по следния начин: „*В тази връзка Регионалният съвет за развитие на Северен централен район възложи на Секретариата на РСР на СЦР във взаимодействие с областните администрации, висшите училища и други представители на Съвета, в срок до 20.01.2016 г. да бъде сформирана работна група за анализ на демографските проблеми на територията на района и мерки за преодоляване на негативните тенденции.*“;

- На стр. 2, втори абзац - текстът отпада.

Не постъпиха други предложения.

По тази точка от дневния ред беше гласувано следното предложение за решения:

#### **Решение № 1:**

**Регионалният съвет за развитие одобрява проект на съобщение до средствата за масово осведомяване, относно проведено заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район.**

#### **Решение № 2:**

**Приетите решения на тридесет и второто заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район да се доведат до знанието на гражданите, чрез средствата за масово осведомяване или по друг подходящ начин със съдействието на председателя на Регионалния съвет за развитие, областните управители, представителите на общините и секретаря на Регионалния съвет за развитие в Северен централен район, като се вземат предвид и предложенията, направени на заседанието.**

- „за“ – 27 гласа;

- „против“ – 0 гласа;

- „въздържал се“ – 0 гласа.

#### **По девета точка от дневния ред:**

Не бяха обсъдени други въпроси извън приетия дневен ред на заседанието на Регионалния съвет за развитие.

Председателят на РСР на СЦР и областен управител на област Русе доц. д-р Стефко Бурджиев предаде председателството на Съвета за първото шестмесечие на 2017 г. на областния управител на област Разград, като му връчи плакет – символичен знак на Северен централен район.

Поради изчерпване на дневния ред, Председателят на РСР на СЦР закри заседанието.

**Приложение: Материали, предоставени на заседанието:**

1. Предварителен дневен ред;
2. Проект на съобщение до средствата за масово осведомяване за проведено тридесет и второ заседание на Регионалния съвет за развитие на Северен централен район.

**Протоколисти на РСР на  
Северен централен район:**

Ангелина Маркова:

Биляна Караиванова:

Секретар на РСР на  
Северен централен район:

Юзлям Камберова



**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА РСР НА  
СЕВЕРЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН:  
ДОЦ. Д-Р СТЕФКО БУРДЖИЕВ**